

Met de
nieuwe
wandel-
kalender!

raak

maandblad van kwb
jaargang 75 • november 2022

Van oud naar nieuw: een samenleving in beweging

Een terugblik op de Sint-dag
Achter de schermen van het WK

Thema

Een samenleving in beweging

Onze wereld staat niet stil, en dus ook onze waarden, tradities en gewoontes niet.

Bij het Brugse YOT experimenteren ze met en zoeken ze naar de betekenis van de joods-christelijke traditie in een moderne samenleving, waarbij ze zich openstellen voor iedereen. Ook enkele afdelingen vertellen hoe zij in 2022 hun 'k' vormgeven.

Sam De Schutter, conservator bij het Huis van Alijn in Gent, vertelt hoe ook onze dagdagelijkse gewoontes doorheen de eeuwen veranderden.

Tot slot nog een blik op hoe ook feesten verander(d)en doorheen de tijd.

De joods-christelijke traditie in een moderne samenleving

“Eigenheid en openheid zien wij niet als onverzoenbaar”

Van de grootste stad tot het kleinste dorp, je vindt overal wel een kerk. Het leven wordt er al eeuwen gevierd: geboortes, huwelijken, overlijdens. Maar wat ooit vanzelfsprekend was, is dat vandaag niet meer. Steeds minder mensen voelen zich er thuis. Betekent dit dat we kerkgebouwen en pastorieën moeten herbestemmen of slopen, of moeten we ze laten bestaan als relieken van stilaan vervlogen tijden? ‘Misschien geen van beiden!’, antwoordde de Brugse organisatie YOT bijna twintig jaar geleden.

Tekst: Tine Vandecasteele | Foto's: YOT

Ze gingen de voorbije twee decennia op zoek naar manieren om de kerkrimte terug een plek te laten worden voor levensbeschouwing waar mensen zich thuis voelen. Het meest zichtbare resultaat van die zoektocht zie je in de Heilige Magdalenakerk in de Brugse binnenstad. De kerk werd omgebouwd tot een gastvrije ruimte waar plaats is voor uiteenlopende levensvragen van een brede groep mensen. Op het pleintje voor de kerk vind je de werkplek van YOT: In de Nieuwe Pastorie. Door zijn eigenzinnige inrichting biedt dit huis nieuwe perspectieven aan groepen en organisaties.

Raak: Afbreken is niet aan jullie besteed?

YOT-coördinator Koen Dekorte: “Nee. Het is een feit dat het gebruik van heel wat kerken, kapellen, kloosters en andere religieuze ruimtes een maatschappelijke uitdaging vormt voor de nabije toe-

komst. Soms lijkt afbraak dan het enige alternatief. Tegelijk zien we ook een andere maatschappelijke uitdaging, met name dat we leven in een samenleving waar de vraag naar zingeving, sacraliteit, rituelen en symboliek steeds luider klinkt.”

Raak: En jullie vonden het antwoord op beide uitdagingen?

Koen: “Hét antwoord vonden we niet - als dat al bestaat - maar we gingen er wel over in dialoog. We zijn er namelijk van overtuigd dat kerken en kloosters, die van oudsher spirituele plekken zijn, opnieuw een dynamische rol kunnen spelen. Met ons werk in de Magdalenakerk en In de Nieuwe Pastorie dagen we onszelf en anderen uit om na te denken over de functie en het gebruik van dergelijke gebouwen. Klassieke opdelingen, zoals die tussen gelovigen en niet-gelovigen, stellen we in vraag. Twijfelen beschouwen we als de moeilijkste én de boeiendste levenshouding. Experimenteren met vorm en inhoud is ons motto. We beschouwen onszelf niet voor niets als een labo voor levensbeschouwing en ruimte voor perspectief.”

Raak: En dat labo draagt de naam YOT?

Koen: “YOT verwijst naar de kleinste letter uit het Hebreeuwse alfabet: een taalteken met grote invloed en betekenis. Zo wil YOT als kleine organisatie beweging brengen op het domein van zingeving en spiritualiteit.”

Raak: Een klein teken waarachter een grote ambitie schuilgaat dus?

Koen: “Wars van elke ideologie proberen we te detecteren wat een samenleving vooruit helpt. We ondersteunen alle initiatieven die gericht zijn op ontmoeting, spiritualiteit en het versterken van het stadsweefsel en de sociale cohesie. Met iedereen die daarvoor openstaat

Een iftar in de Magdalenakerk.

'Ons project laat niemand onverschillig; op zich is dát al betekenisvol'

"Schommelen is een metafoor voor het leven."

experimenteren we op het raakvlak van traditie en moderniteit, rond de betekenis van de christelijke traditie voor deze tijd."

Raak: Welke experimenten voeren jullie zoal uit?

Koen: "De Magdalenakerk werd al omgevormd tot filmstudio, een verhalenkamer met koffiebar en een exoruite voor moderne kunst. We organiseren er onder meer picknicks, iftars en tangoavonden. Ook ontvingen we er twee tantalusfiguren en het vredeslicht van Bethlehem. De ruim 50.000 jaarlijkse bezoekers konden er al mediteren, repeteren, dansen en schommelen."

Raak: Schommelen in een kerk?

Koen: "Natuurlijk! Je moet het maar eens komen uittesten, het is een speciale ervaring om je doorheen een kerkgebouw te bewegen op een ongewone manier. Van de grond loskomen en heen en weer zwieren tussen hemel en aarde. Op eigen kracht of met een welwillend duwtje van een metgezel. De dagelijkse rompslomp even loslaten. Genieten van het spelen met de wet van de zwaartekracht. Kijken vanuit een nieuw perspectief. De buitenruimte van de Magdalenakerk verkennen of je even mediterend in je binnenruimte terugtrekken. Schommelen is een metafoor voor het leven."

Raak: Hoezo?

Koen: "Zijn we niet allemaal continu aan het schommelen? Tussen hemel en aarde, tussen ups en downs en wel en wee, tussen ja en nee en voor en tegen, tussen vreemd en bekend en veraf en dichtbij, tussen oud en nieuw en gisteren en morgen, tussen ... en ... En wanneer we de tijd rijp achten, wagen we de afsprong."

Raak: Zijn er dan geen mensen die gechoqueerd reageren als ze nietsvermoedend de kerk binnenwandelen?

Koen: "Zeker, ik hoorde onlangs in de kerk een vader tegen zijn kinderen zeggen: 'Het zijn stoute mensen die deze kerk hebben kapotgemaakt.' Kijk, ons project laat niemand onverschillig; op zich is dát al betekenisvol. We zijn ons ervan bewust dat onze aanpak toekomstgericht is, en toekomstgericht handelen betekent ook dat je waardierend kan kijken naar mensen met meer traditionele opvattingen. Hen kunnen we trouwens geruststellen: het traditionele vind je zeker terug tijdens de dopen of uitvaartdiensten die we ook hebben. Maar we willen meer mensen aanspreken, ook zij die nu niet het gevoel hebben bij de Kerk te horen. We zijn daarom een doe-kerk en geen kijkkerk." →

Raak: Jullie slagen er wel in om er jong en oud mee aan te spreken, net als met jullie geocache.

Koen: "Klopt. Geocaching is een moderne vorm van schattenjacht die wereldwijd wordt gespeeld. We vroegen Stef Dewagtere en Sarah Dewolf om er voor ons een te ontwerpen in het thema hoop, geloof en liefde. Sindsdien kunnen speurneuzen aan de hand van een aantal opdrachten een schat zien te vinden die zich op een ongewone plaats in de kerk bevindt. Voor wie er nog aan zou twijfelen: we hebben dus heel wat waardevols te bieden!"

Raak: Met een schommel en een bar in de kerk hebben jullie inderdaad een aantrekkelijk aanbod. Waar trekken jullie de grens?

Koen: "Niet alles kan in een kerk, maar meer dan je denkt. Het kerkgebouw is een unieke, publieke ruimte. De kerk is eigenlijk van de mensen, alleen denk ik soms dat de gemeenschap dat zelf niet goed beseft. Alles staat of valt met de intentie van de gebruiker. Waarom zou een metal concert niet kunnen in een kerk? De vraag is dan: wat is het doel en is er een match met de zingevende en bevrijdende intentie van de joods-christelijke traditie?"

Raak: Maak dat eens concreet.

Koen: "We zijn met de Magdalenakerk erkend door Toerisme Vlaanderen als 'Flanders Heritage Venue'. Dat betekent dat we in de toekomst internationale congressen kunnen organiseren,

ondersteund door de Vlaamse overheid. Toerisme Vlaanderen neemt de leiding in Europa voor een nieuwe visie op toerisme: de toerist is in de eerste plaats geen consument maar wel een pelgrim die zich wil verbinden met de lokale bevolking. Dit past perfect bij wat we met YOT willen doen, we zijn dus fier op die erkenning."

Raak: Jullie willen een brede dialoog, maar vertrekken wel vanuit de joods-christelijke traditie?

Koen: "Wij zien eigenheid en openheid niet als iets onverzoenbaars. We vertrekken inderdaad vanuit de traditie en vragen ons af welke plaats die - net als onze kerkgebouwen - heeft in onze moderne samenleving."

Raak: Geen enkele, als je naar de vele critici luistert.

Koen: "We zijn niet blind voor wat er verkeerd loopt, maar zien ook nieuwe kansen. Het is die oude traditie die ons inspireert tot vernieuwing en ons oproept om bij te dragen aan een warmere samenleving. YOT werkt rond thema's die er toe doen in een mensenleven. Wat is een zinvol leven? Hoe gaan we om met lijden en de dood?"

Zo zijn deze kwb-afdelingen bezig met de christelijke traditie:

Kwb Mechelen a/d Maas "bidt met de voeten"

"Al sinds 2011 gaan leden van kwb Mechelen a/d Maas jaarlijks op een tweedaagse pelgrimstocht met deken Luc Herbots, organisator, inspirator en navigator. Pelgrimeren is een frisse vorm om samen op weg te gaan (door de natuur) om te groeien in geloof. Deze tochten bevatten meerdere zogeheten "opstapjes", momenten met een inhoudelijke en spirituele impuls, gevolgd door bezinning (een kwartiertje in stilte verder stappen) en daarna uitwisseling. Bij pelgrimeren is "de weg het doel" en gaat "de ziel te voet". Het voedt de kwb-leden, die ook nauw betrokken zijn bij pastorale activiteiten, met inspiratie en nieuwe ideeën.

Een resultante hiervan is de jaarlijkse retraite in de abdij van Westmalle. Kwb-deelnemers leven dan een weekend op het ritme van de monnik. Dat is ook meedoen met de zeven gebedstijden, van de nachtwake (04u) tot en met de completen (19.30u). En de tijd daartussen, veelal stappend, bezinnen en rust vinden. Even afstand nemen van de dag-dagelijkse drukte."

Bart van Gruisen

'Wij experimenteren op het raakvlak van traditie en moderniteit'

Wat biedt troost? Is geluk maakbaar? Wat helpt ons vooruit? En wat niet? Niet zweverig dus, maar juist heel direct in het leven van elke mens. Zoals gezegd vinden we twijfel net boeiend, dus ook critici zijn bij ons van harte welkom. Zonder critici geen vernieuwing!"

Raak: Jullie experimenteren niet enkel in de kerk, maar ook in de pastorie?

Koen: "Ja, en die 'In de' voor 'pastorie' is niet toevallig gekozen. Het 'In de' van 'In de Nieuwe Pastorie' verwijst naar Vlaamse herbergen zoals 'In de reisduif', 'In de zwaan' ... Een herberg is een ontmoetingsplaats, een plek voor rust en maaltijden, het opslaan van proviand om de reis verder aan te vatten. Ook onze pastorie-woning heeft die ambitie en groeide van een klassieke, pastorale woning uit tot een inspiratie- en ervaringsruimte. De woning krijgt zo een nieuwe maatschappelijke betekenis en vormt een tandem met de Magdalenakerk."

Raak: Er is zelfs ruimte voor een rariteitenkabinet en een heus boudoir?

Koen: "Opnieuw een leuke link tussen verleden en heden! Hoe kan je als organisatie immers beter out of the box vergaderen dan in een rariteitenkabinet? Je neemt gewoon een rareit van het schap en bedenkt dan wat dit voorwerp te maken kan hebben met jullie

overleg. We nodigen iedereen ook uit om zelf rareiteiten toe te voegen!"

Raak: En hoe zit dat met dat boudoir, dat klinkt al als een rareit op zich in een pastorie?

Koen: "Een boudoir is een plek waar de dame zich mooi maakt, van vrouwelijkheid dus en verzorging, schoonheid en intimiteit, meestal gelegen naast het slaapvertrek. Dames en schoonheid: daar moet een nieuwe pastorie werk van maken!"

► *Benieuwd naar wat YOT voor jou kan betekenen? Neem een kijkje op yot.be.*

Kwb Sint-Amands Geel op bezoek in andere geloofsgemeenschappen

"Tot 2020 deden we elk jaar op 11 november een bezinningsdag in een andere gemeenschap: we trokken naar Postel, Brecht, Averbode, Malle, Waver, Genk, Mechelen, Tongerlo ... We zorgden in de voormiddag voor een spreker en in de namiddag lieten we de plaatselijke gemeenschap aan het woord. We probeerden ook elke keer aan te sluiten bij een viering. Met het slinken van het aantal nonnen en paters hebben we deze dag moeten verlaten. Op tweede kerstdag trokken we op reis naar 'anders gelovige mensen'. De eerste keer gingen we met 50 personen naar de Joden in Antwerpen, en daarna volgden nog de Chaldeeuwse, Oud-Katholieken, Sikhs, Anglicanen, Capucijnen ... en heel wat anderen. Het programma was natuurlijk altijd verschillend maar een variatie op hetzelfde thema: voorstellen, vergelijken, beleven en vragen stellen."

Marcel De Vries

Kwb Merchtem doet wijnwandeling of trappistentocht met inspiratieteksten

"Bij kwb Merchtem worden de christelijke waarden nog regelmatig opgepikt. Zo organiseren we een wijnwandeling door de velden met inspiratieteksten, al wordt die dit jaar omgevormd tot een Trappistentocht.

Tijdens ons groot weekend aan zee hielden we op zondagvoormiddag een inspirerende bezinning met inhoudelijk sterke verhalen op het strand. Op vijf plaatsen werd er een bezinnende tekst voorgelezen of een activiteit gedaan vanuit christelijke inspiratie. In de goede week houden we, samen met Femma, een bezinnings- en gespreksavond over het paasverhaal, en ook op iedere wijkmeestersvergadering is er plaats voor een bezinnend gedeelte."

Norbert Kemels